ปกิณกะ

๑. คำปราศรัยของคณบดี เนื่องในการเปิดภาคการศึกษาปี พ.ศ. ๒๕๑๓–๒๕๑๔

นักศึกษาแพทย์, นักศึกษากายภาพบำบัด, และนักศึกษาช่างภาพการแพทย์

ขอต้อนรับนักศึกษาใหม่ซึ่งเข้ามาเป็นสมาชิกของศิริราชด้วยความยินดี, และขอต้อนรับในฐานะน้องหรือญาติที่สนิท. นักศึกษาแพทย์ใหม่เป็นชาย ๑๑๘ คน, หญิง ๓๓ คน. ในจำนวน ๑๕๑ คนนี้เชื่อว่าทุกคนเป็นนักศึกษาเตรียมแพทย์ของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, หรือจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยโดยแท้, ไม่มีนักศึกษาจากคณะอื่น ๆ เข้ามาปะปน.

ศิริราช, สถานศึกษาแพทยศาสตร์ที่ท่านเข้ามาอยู่นี้ และจะอยู่ต่อไปอีก ๔ ปีเป็นอย่างน้อย, ได้สร้างโดยพระมหากษัตริย์ผู้ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาอย่างยิ่งของคนไทยคือ พระบิยมหาราชเจ้า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้เปิดทำการเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๔๓๑. สถานที่นี้เป็นสถานศักดิ์สิทธิ์ที่ทุกคนควรเคารพไม่ทำให้เสื่อมเสีย, ทุกคนควรมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความยุติธรรม.

อายุของสถาบันนั้นจะเทียบกับอายุของคนไม่ได้. คนที่มีอายุ ๘๐ ปี ก็อยู่ในข่ายชิมวัยแล้ว แต่สถาบันอายุ ๘๐ ปี ก็ยังหนุ่ม. มหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ด (ตั้งขึ้นประมาณ ค.ศ. ๑๑๓๓), มหาวิทยาลัยปารีส (ประมาณ ค.ศ. ๑๑๗๐), มหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ (ค.ศ. ๑๒๐๙), มหาวิทยาลัยเวียนนา (ค.ศ. ๑๓๖๕), มหาวิทยาลัยไฮเดลเบอร์ก (ค.ศ. ๑๓๘๖), ล้วนแต่มีอายุเกิน ๕๐๐ ปี แล้วทั้งนั้น, แต่ก็ยังกระปรี้กระเปร่าไม่แพ้คนหนุ่มหรือแข็งแรงกว่าคนหนุ่ม. ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยเหล่านั้นมีสิ่งชุบชีวิตให้สดใสอยู่เสมอ คือการสร้างคนดีมีวิชา และเลือกหาคนดีไว้ในสถาบันของตน.

ศิริราชของเราได้สร้างคนดีไว้มาก และได้กระจายไปเป็นอาจารย์ในโรงเรียน

แพทย์ทุกแห่งที่มีอยู่ในเมืองไทย, โดยเฉพาะโรงเรียนแพทย์ที่อายุเยาว์ยังไม่ถึง ๒ ขวบ คือ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี. วัตถุประสงค์ในการศึกษาแพทย์ของศิริราชนั้นก็คือ ต้องการสร้างแพทย์ที่มีศีลธรรมและมีความรู้ไปประกอบสัมมาชีพให้สัมฤทธิผล.

คำว่า ศีลธรรม นั้นมีความหมายมาก. ศีลหมายความว่า ข้องดเว้นหรือ ข้อบัญญัติกำหนดการปฏิบัติทางกายและวาจาให้เป็นปรกติหรือเรียบร้อย. ในโรงเรียนแพทย์ของเราถือเอา พระพุทธศาสนา เป็นสำคัญ. ศีลของสัปปุรุษมีศีล ๕ และศีล ๘. ศีลของพระมีถึง ๒๒๗ ข้อ. ขอให้นักศึกษาถือแต่ศีล ๕ ก็พอ เพราะในหมู่มนุษย์ทุกวันนี้คนที่ถือศีล ๕ บริสุทธิ์นั้นหายากเต็มที. ศีลทั้ง ๕ ข้อนี้ ท่านอาจารย์สุทธจิตฺโตภิกฺขุ (ศาสตราจารย์นายแพทย์สุด แสงวิเชียร) ได้มาเทศน์ให้เราฟังเมื่อคราวที่ศิริราชมีอายุ ๘๐ ปี. ท่านทั้งหลายคงจะได้รับแจกซึ่งได้มีตีพิมพ์ใน สารศิริราช. ขอให้อ่านและปฏิบัติ. การปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญ. การปฏิบัติดีจะทำให้หนังสือในห้องสมุดใหญ่หรือห้องสมุดย่อยตามแผนกต่าง ๆ ไม่หาย; ไม่มีผู้ใดปลอมลายมือของอาจารย์ซึ่งมีโทษถึงไล่ออกหรือสอบไล่ตก; ดื่มสุราน้อยลงหรือไม่มีผู้ใดไปกรอกเหล้าน้อง ๆ จนเมาหมดสติ, หัวใจเกือบไม่เต้น, ในวันต้อนรับน้องใหม่ซึ่งพวกนักศึกษาใหม่จะได้ลิ้มรสในเร็ว ๆ นี้เป็นต้น.

ธัมมะคืออะไร ? พระราชโมลี เลขานุการ ประจำสมเด็จพระวันรัต ฯ วัดพระเชตุพน ฯ ได้อธิบายว่า ธัมมะคือคุณากร, เป็นคำกลาง ๆ ทั้งดีและไม่ดี, แต่เราหมายถึงทางดีเสมอ. คุณากรแปลว่าบ่อเกิดแห่งความดี.

ความหมายที่สำคัญก็คือ หน้าที่.

หน้าที่ของนักศึกษาก็คือ มาให้ตรงเวลา. ครูก็เช่นเดียวกัน. ทั้งศิษย์และครูต้องปฏิบัติหน้าที่ของตน. นักศึกษามาสายจะต้องถูกครูดุ. ครูก็ไม่ควรมาสายหรือเลี่ยงการสอน. นักศึกษามีหน้าที่จะเรียน, ไม่ควรเกียจคร้าน. นักศึกษาที่ไม่ฝึกฝนตนเองเพื่อแสวงหาความรู้ หรือไม่เข้าห้องสมุดเลยนั้น เป็นผู้ที่ไม่รู้จักหน้าที่ของตน. นักศึกษาชั้นปีที่ ๓ และปีที่ ๔ จะต้องดูแลผู้ป่วย, ทำการศึกษาทั้งร่างกายและตรวจทางห้องปฏิบัติการ, พร้อมทั้งเขียนรายงานให้เรียบร้อย. ถ้ารู้จักหน้าที่ของตนดีจะได้ทั้งความรู้ความชำนาญและความ

สำเร็จ, คือสอบไล่ได้. เมื่อมีผู้ป่วยด่วน ไม่ว่าเวลาใด แม้ดึกอย่างไรถ้าถูกตามก็จำเป็นต้องมา, ไม่ควรบอกว่าฝากเพื่อนไว้, ครั้นไปตามเพื่อนก็ตามไม่พบ. การตามนักศึกษาในเวลาวิกาลเป็นการฝึกให้นักศึกษามีธัมมะ, รู้จักหน้าที่ของแพทย์, ซึ่งต่อไปจะต้องปฏิบัติอย่างนี้. ผู้ที่หลีกเลี่ยงจะต้องถูกลงโทษ. การหนีเวรคือการขาดธัมมะ, ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตน, เป็นความชั่วซึ่งจะติดตัวไปเมื่อเป็นแพทย์แล้ว. ในโรงพยาบาลศิริราช การตามตัวแพทย์เวรไม่พบมีน้อย แต่ก็ชักจะมีเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงว่าศีลธรรมของเราเสื่อมลง, จะต้องกวดขันให้มากขึ้น. ในโรงพยาบาลอื่น ๆ ได้ข่าวว่าแพทย์เวรหายตัวบ่อย ๆ, มีแต่ขุรุษพยาบาลรักษาในเวลาวิกาล จนถึงกับผู้ป่วยตกเตียงตายไปก็มี. เราต้องมองดูตัวเราเองให้มาก ๆ อย่าไปมองคนอื่น.

การเรียนแพทย์เป็นการเรียนที่เคร่งเครียดมาก ตั้งแต่เวลา ๘.๐๐—๑๖.๐๐ น. มีเวลาว่างเฉพาะเวลาอาหารกลางวัน. วันเสาร์ก็ยังมีการสอนเพิ่มเติมด้วย. ผิดกับเมื่ออยู่เตรียมแพทย์ ที่ยังมีเวลาว่างพอจะไปหย่อนใจได้บ้าง, เช่น เข้าโรงภาพยนต์บางวัน. ชั้นปีที่ ๑ และปีที่ ๒ มีการสอบย่อยครั้ง. เมื่อเรียนจบเรื่องหนึ่งก็มีการสอบครั้งหนึ่ง. ขอให้ตั้งใจสอบให้ดี, ถ้าสอบได้ทุกครั้งก็หมายความว่าสอบไล่ได้แล้ว.

นักศึกษาทุกคนจะต้องมีศีลธรรมและรู้จักหน้าที่ของตนคือตั้งใจเรียน. ทุกคนมีปัญญาที่จะเรียนได้ทั้งนั้น นอกจากไม่เรียน. ถ้านักศึกษาผู้ใดมีเรื่องที่ขัดขวางการเรียน, นอกจากความเกี่ยวคร้านเอาแต่เที่ยวหาความเพลิดเพลินแล้ว, โปรดปรึกษาอาจารย์ผู้ปกครอง หรืออนุสาสก หรือตัวผมเอง หรืออาจารย์ทุกคนในศิริราช. ทุกคนยินดีจะช่วยปัดเป่าความเดือดร้อนที่มารังควานทำให้ท่านศึกษาไม่ได้. โปรดอย่าลืม. แต่ถ้าปล่อยให้สายเกินไปจนถึงเวลาสอบไล่สิ้นปีแล้วจะมาแก้ตัวว่าพ่อแม่ทะเลาะกันไม่ได้.

ในปีนี้เราได้พยายามเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้มากที่สุด, ต้องการให้นักศึกษามีการเรียนเชิงปฏิบัติการ (แอ็คติฟว์) อย่างที่ในโลกทั่วไปต้องการ, แทนที่นักศึกษาจะเป็นฝ่ายรับอย่างเดียว. ที่จริงนักเรียนที่ดีย่อมมีการเรียนเชิงปฏิบัติการของตนเองอยู่เสมอ, ไม่ต้องให้ใครมาคอยบังคับ. มีแต่นักเรียนชั้นเลวเท่านั้นที่ต้อง

กวดขันกันอย่างใกล้ชิด. บางคนข้อนแล้วก็ยังไม่กลืน คล้ายกับหลอดอาหารตีบ. เราต้องการให้ทุกคนเรียนชั้นละหนึ่งปีเท่านั้น, ไม่ต้องการให้เรียนชั้นละ ๒ ปี. ถ้าอ่อนเกินไปในปีแรก อาจจะพิจารณาให้ออก. ผู้ที่เรียน ๒ ปีแล้วยังสอบตก จะต้องออกแน่นอน, ไม่มีการขอเรียนทดลองอีก. ไม่มีการทำหนังสือเที่ยวร้องเรียนว่า ขอให้เรียนอีก ๓ เดือน, ถ้าเรียนไม่ได้จะออกเอง. ที่จริงควรคิดอย่างนี้มาตั้งแต่เข้าเรียนแล้ว. นักเรียนทุกคนจะต้องมีอธิษฐานธรรม, มีความตั้งใจแน่วแน่ว่าสอบทุกครั้งจะต้องให้ได้คะแนนสูงสุด. สอบสิ้นปีจะต้องได้ด้วยความอุตสาหพยายาม, ไม่ใช่ไปเที่ยว, ไม่เรียนหนังสือ, แล้วขนขานศาลกล่าวว่าขอให้สอบไล่ได้.

นักศึกษาทุกคนที่มาอยู่ศิริราช มีความสามารถและมีธัมมะ.

นักศึกษาแพทย์มีความสามารถ

จัดงานต่าง ๆ ได้อย่างมีระเบียบ, เช่น

๑. การสัมมนาการแก้ปัญหาการขาดแคลนแพทย์ในเมืองไทย เมื่อวันที่ ๑๖—๑๗ พฤษภาคมศกนี้, มีการจัดพิมพ์เอกสารประกอบการสัมมนาอย่างเรียบร้อย.

๒. การสัมมนาผลการปฏิบัติงานและดูงานของนักศึกษาแพทย์ปีที่ ๔ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ถึง ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๓.

๒.๑ การดูงานที่ศูนย์บริการต่าง ๆ ของเทศบาลนครกรุงเทพ.

๒.๒ การปฏิบัติงานภาคสนามของภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม.

๒.๓ การดูงานโรงพยาบาลต่างจังหวัด.

นักศึกษาแพทย์ปีที่ ๔ ของศิริราชเรานี้ทำได้ดีไม่แพ้แพทย์ผู้ใหญ่.

นักศึกษาแพทย์มีธัมมะ

ในสังคมปัจจุบันนี้ เราจะอยู่โดดเดี่ยวโดยเห็นแก่ตัวอย่างเดียวไม่ได้. เราต้องช่วยสังคมที่เราเป็นสมาชิกด้วย. บ้านเมืองไทยเป็นของเราทุกคน. เราจะให้รัฐบาลพัฒนาแต่ลำพังโดยทุกคนไม่ช่วย, การพัฒนานั้นก็คงไม่สำเร็จ เพราะรัฐบาลมีกำลังเครื่องช่วยจำกัด.

ท่านกิตฺติวุฑฺโฒภิกฺขุอธิบายว่า การปฏิบัติหน้าที่คือ การปฏิบัติธรรม. ท่านว่าการที่นักศึกษาอาสาสมัครของมหาวิทยาลัยมหิดลไปทำงานก่อสร้างโรงเรียน,

ศาลาธรรม ในเขตทุรกันดารนั้น คือ การปฏิบัติธรรม, ผมก็เห็นจริงด้วย. ผมรู้สึกชื่นชมยินดีเมื่อเห็นนักศึกษาแพทย์ศิริราช เป็นผู้นำนักศึกษาทุกคนปฏิบัติธรรม, ตื่นตรงเวลา ๖.๐๐ น., รับประทานอาหาร, ซักธงขึ้นเสา, สวดมนต์, ทำงานตรงต่อเวลา ไม่มีใครบิดพริ้ว. งานหนักที่ทำคือการเทคอนกรีตพื้นขนาด ๒๐×๙ เมตร, ทำเสร็จรวดเดียวเท่ากุลีที่ชำนาญ, เป็นการปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด.

ขอให้ นักศึกษาทุกคนใน ศิริราช จงมีธัมมะ คือปฏิบัติหน้าที่ของตนในการเรียนและการเล่นดังนี้. ขอความสวัสดีและความสำเร็จจงมีแด่นักศึกษาทั้งหลาย.

ศจ. น.พ. อุดม โปษยะกฤษณะ
๒๕ พค. ๒๕๑๓